

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

18. Responsio ad quintum, & sextum argumentum. Ex p. 6. tractatu 5.
resolut. 10.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

Bonor. stabil. in Eccles. Resol. XVII. & c. 317

circā iam ingressum, de constitutionibus.

4. Sed pro dilucidatione veritatis ad individua deveniendo. Pone; quod statutum excludat feminas à successione ab intestato stātibz masculis, quaritur an excludat filias Moniales, & distinguitur; Aut statutum generaliter modo, quo supra, loquitur, & persona, de cuius successione tractatur, non erit religiosa tēpore conditi statuti, & tunc cum transeat in Monasterium cum illa impotentia succedendi, ligatur tali statuto etiam facta. Monacha, cum per ingressum non efficiatur deterioris conditionis. Socinus senior *consil. 81 in presenti consil. n. 5. vol. 1. & in consil. 230. Viso testam. sub num. 8. vers. tertio, & ult. vol. 2.* Ruinus *consil. 45. Prasupposita donatione. num. 15. vol. 1.* Socinus junior dixit magis veram & communem in *consil. 25. pro ver. a. num. 1. vol. 3.* Parisius attestatur de communi & in iudicando & consulendo ab ea non esse recedendum, in *consil. 40. sius commune. num. 16. & 24. vol. 3.* Laurent. de Palatiis, quod stantibus masculis sub num. 100. vers. si verò stat. Houdedeus *consil. 11. vers. statum Cassianum. n. 37.* post infinitos ab eo relatoz vol. 2.

5. Aut statutum non loquitur generaliter, sed specificè, ut puta, quia excludat mulieres Religiosas: & tale statutum non valet, siue loquitur de ingesta, siue de ingrediente: Ancharanus in *consil. 108. in paucis verbis. num. 1. & 2.* Abbas in *cap. quod Cleric. n. 40. de for. comper.* Felinus post alios in *c. in presentiarum. num. 38. de probat. in cap. Ecclesia S. Mariae. num. 78.* vbi Decius dicit magis communem num. 49. de *constit. idem Abbas in consil. 111. in causa Catharinae. sub n. 4. vers. venio nunc ad secundam. volum. 2.* Alexander in *consil. 138. Viso iheremate. num. 13.* dicit magis communem volum. 2. Socinus senior testatur de communi in *consil. 81. in presenti consultatione. num. 5. vers. circa primum casum. volum. 1.* & de magis communi in *consil. 241. circa primam difficultatem. sub num. 2. vers. secunda est. volum. 2.* Mathel *singul. 144. nota mirabile.* Brun. quod stantibus masculis, *art. 16. quest. 2. num. 35.* Ruinus in *consil. 204. Palabra est. num. 10. volum. 1.* Ancharanus junior in *quest. familiar. 20. testatur. nu. 6. part. 1.* Rolandus in *consil. 35. Illustrissimus & Excellentissimus Princeps. num. 26. vol. 3.* Si ergo statuta ex adverso allegata sunt generalia, includunt etiam Moniales, cum ipsa ingesta sint Monasterium cum illa impotentia succedendi, nec efficiantur deterioris conditionis per ingressum: si verò statuta sint specifica, non valent.

RESOL. XVII.

Responsio ad quartum argumentum. Ex part. 6. tract. 3. Resol. 9.

§. 1. AD quartum argumentum, quod aliud sit statere super bona Ecclesis acquisita, aliud super bonis quærendis, super quæ licitum est Principi condere statuta.

2. Respondeo primò, Sacros Canones de hac materia absolutè, & sine vlla distinctione loqui, videlicet, tam respectu bonorum acquisitionum, quam acquirendorum, ut patet in *c. bene quid. 96. dist. 8. in c. Eccl. S. Mariae. de constitut. & in c. de rebus Eccl. non alienand.* Et in specie, quod ista distinctio de bonis Ecclesis acquisitis, vel acquirendis non subsistat; probatur ex textu in *cap. ea enim. 10. quest. 2. de sumptibus ex Libemus. §. 1. vers. ea enim. C. de sacrosanct. Eccles. quem ponderat Cardinalis Albanus tract. de immunit. num. 12. & Mandellus consil. 8. num. 20. approbantes Thom. 1 X.*

prædictam distinctionem, asserendo immunitatem Ecclesiasticam fuisse concessam pro bonis acquisitis & acquirendis.

3. Respondeo secundò prædictam distinctionem apertè pugnare cum definitione Ecclesie in *c. 1. de immunit. Eccl. in 6. vbi Alexander V. prohibet Laicis talias, collectas, seu exactiones quascumque Ecclesiis, vel personis Ecclesiasticis imponere, vel exigere ab eisdè pro bonis quibuscumque hætenus acquisitis, vel in posterum acquirendis.* Et ratio huius decisionis est, quia privilegia, quocumque titulo Ecclesiis concessa, non solum competunt pro bonis tunc acquisitis, sed etiam extenduntur ad ea, quæ postea ad Ecclesiam perveniunt, ut patet in *d. l. iubemus. §. 1. C. de sacrosanct. Eccl. & c. ea enim. 10. q. 10.* & id operatur favor animæ, & privilegium piæ causæ.

4. Nec valet dicere, quod Prælatus in acquirendis possit Ecclesie præiudicare, ut tenet Federicus de Senis *consil. 9.* & videtur communis opinio, ut dicit Iason in *l. leg. n. 15. & 16. ff. de leg. 1.* Nam responderetur, non esse veram hanc conclusionem, quod Prælatus in acquirendis possit Ecclesie præiudicare: cum Baldus ipse contrariam tenuerit opinionem in *l. contra iuris. 1. §. 1. ff. de part. & Ancharanus in c. vi. supra. n. 6. vbi Imola n. 15. de reb. Eccl. non alien. & alij. quos refert Alexander in l. leg. circa finem. n. 2. vers. & ista est. ff. de legat. 1. vbi hanc opinionem vocat magis communem.*

Sed quicquid sit de hoc, certum est in nostro casu recurrendum non esse ad istas controuersas opiniones; cum sit clarè determinatum in *d. c. 1. §. fin. de immunit. Eccl. n. 6.* vt supra visum est.

5. Nec etiam obstat, quod Baldus *consil. 11. n. 3. inter consil. Ancharani, & Mandosius in addit. ad Lupum. allegat. 42. in verb. sic statueret, & alij tenuerint; quod per statutum Laicorum præiudicari possit Ecclesie, seu personis Ecclesiasticis in quærendis bonis, si Laici id non faciant malo animo: quoniam responderetur considerari debere affectum, non animum; nã cuius finis malus est eius præordinatio præsumitur dolosa; & sic etiam præsumptivè includitur malus animus, ut notat Crauetta *conf. 15. n. 4. per text. in l. si quis adulteris. C. de adulter.* Vnde statuendo circa acquirenda, & ordinando ne Ecclesia acquirere possit contra textum in *d. c. 1. de immunit. Eccl.* malus animus, & mala intentio, & dolus præsumitur in statuente. Ergo, &c.*

RESOL. XVIII.

Responsio ad quintum, & sextum argumentum? Ex p. 6. tract. 3. Resol. 10.

§. 1. AD quintum argumentum. Quod ex fre-
clesiasticas, Laici in dies penitus depauperantur, & vires Republicæ ita in dies minuuntur vt breui timentum sit ne tuendo imperio non sufficiant; quod in detrimentum nedum Laicorum, verum etiam Ecclesiasticorum, qui sub eorum defensione & tutela tranquilli divino cultui inserviunt, vergeret.

2. Respondeo primò, quod ego in hoc argumento agnosco Hussiam: terram illam pestem Ecclesiæ: nam in libro de ablatione bonorum temporalium à Clericis, sic ait. Cum quotidie possessiones accrescunt Clero, & decrescunt Baronibus Militibus & aliis secularibus, potest euenire de facili, quod tota possessio ad Clericos Regni Bohemie deuoluatur, & plusquam quarta pars Regni ad Clericos deuolu-

D d 3

ta est. Ita ille, Vidisti à quo penu mutuum sit supradictum argumentum, & ex quibus lacunis aquas hauriant aduersarij? Respondeo secundo quod non adest periculum, vt propter alienationem bonorum stabilium in Ecclesiis, Respublicæ in illo statu deueniant; quod pater ab experientia tantorum annorum. Et si principes ratione adducta in argumento in hoc se grauatos sentiant, recurrant; vt rectè obseruat Hostiensis in c. cum Laicis, n. 10. de reb. Eccles. non alien. & alij, recitant inquam, ad Summum Pontificem, & non defacto leges condant contra immunitatem Ecclesiasticam. Sed aduersarij non tantum ad pecunias, vt bene docet Iacobus Gretserus in considerationibus ad Theologos Venetos, l. 3. consil. fol. 311. oculos nimis politice reflectere, sed ad altiora oculos attollere deberent, & pro certo statuere, licet fisco aliquid decedat, per hoc quod bona immobilia Deo & Ecclesiæ dedicantur & consecrantur; aliud tamen longè præstantius, & ad propullandos hostes multò efficacius accedere, nimirum celestem opem, diuinumque subsidium semper proclue & promptum. Quis Christianus abnuat Deum nequaquam pati, vt liberalitas Laicorum in Ecclesiis immensam suam beneficentiam superet, dum cultus eius propagatur & amplificatur, neque enim frustra se coli finit Deus.

3. Sed non desinam hic adnotare id quod eruditè obseruat Adamus Tannerus in defen. libert. Eccles. lib. 1. cap. 15. fol. 151. hanc quantumcumque bonorum Ecclesiasticorum copiam ab aduersariis amplificatam multum abesse ab ea bonorum parte, quam in Ciuitate optimè constituta Aristoteles voluit diuino cultui esse addictam; ita enim scribit lib. 7. polit. cap. 10. Præterea in sacrificiis cultuque Deorum sumptus communes esse totius Ciuitatis. Est igitur necessarium in duas partes regionem diuidere, aliam publicam, aliam priuatorum. Vtraque illarum partium rursus diuidenda est: illius namque partis, quam publicam debere esse diximus, vna pars Deorum cultui deputanda est, altera verò ad comestationem impensam. Rursus verò priuati pars vna ad proprias necessitates est deputanda, altera verò ad Ciuitatem. Sic Aristoteles. In quibus verbis apparet, vt notat Tannerus quartam partem soli destinari cultui sacro, & nihilominus Sacerdotibus vt priuatis suam partem relinquere. Verum pro responsione supradicti argumenti, ne deferat etiam recognoscere me ipsum in cit. ref. 3. tr. 1. part. 5.

Quæ hic est supra Ref. 2.

4. Ad sextum argumentum ex auctoritate Doctorum & ab exemplis; in quo maximè se fundat Anonymus Additionator. Respondeo quod Signorolus communiter ab omnibus Iurisconsultis, Canonistis, atque Theologis reprobatur, vt supra satis visum est. Adde quod ipse agit de statuto generali disponente, nulla facta mentione sepecifica de Clericis & Ecclesiis; licet etiam in casu statutum ex se inuaidum sit, & idè opinionem supradicti Signoroli; in fauorem statuti Mediolanensis ipse Senatus non sequitur vt ex Carpano obseruat Menochius consil. 878. num. 10. in fine, volum. 9. Baldum verò esse sibi contrarium pater ex consil. 132. lib. 3. Imò in l. finali, Cod. de sacro sanct. Ecclesiis, cantauit palinodiam de doctrina, quam docuit in cap. quæ Ecclesiarum, num. 8. de constitutionibus, & in capite Clericis, num. 2. de iudiciis. De Barbatia dicam id, quod asserit Rodericus Suarez in l. tit. De las ganancias del marido, y de la Muger, lib. 3. feri, num. 44. vbi consultat iudicibus, vt non ante oculos, imò post terga semper opiniones eius relinquunt: vanæ enim sunt cogitationes hominis; volens singularis de-

Sup in Ref. quæ hic est 5. §. Sexto. & lege doctrinam Resolut. annot. 1. post seq.

monstrari vitio inconstantiæ & inanis gloriæ, profert in sua lectione infinita, quæ conscientia & sanæ suæ consultius fuerat illa tacuisse. Ita ille, Et Felinus in cap. ceterum, num. 10. de rescriptis, asserit Barbatiam desiderio impugnandi communes opiniones delirasse. Adde quod tanquam varius & inconstans pro hac sententia non est allegandus: nam in c. cum Laicis, de reb. Eccles. non alienand. num. 9. & 10. asserit ponderandum illum textum destruentem dictum Baldi in capite, quæ in Eccles. de consil. & in capite, Cleric. de iudic. vbi dixit valere statutum Laicorum disponens, quod in Clericum non possit alienari res immobilis, quia contra Baldum videtur hic casus. Ita ibi Barbatia, De Patre Molina, non potest negari verum fuisse doctissimum, sed Surdus consil. 301. n. 56. asserit aliquando fuisse locutionem, dum secularibus Principibus vult gratus fieri. Ita ille. Sed quid immoramur respondendo particulariter ad aliquos paucos Doctores, quos Anonymus asserit, cum communis opinio sit in contrarium, & nulla sit auctoritas Doctorum, vbi adsunt in contrarium Sacri Canones, & determinationes Summorum Pontificum.

5. Ad exempla verò, quæ ipse adducit, Respondeo non esse exemplis iudicandum, sed videndum quid de iure tenendum sit: verum ad omnia, quæ Anonymus asserit, sigillatim respondeo. * Et ad pri-
 mum, quod in Dominio Veneto hoc statutum sit, in viridi obseruantia, cum hæc tamen conditione, quod quoad bona donata, vel testamento relicta; teneatur Ecclesia infra biennium exponere extra manum. Respondeo quod supradicta conditio, vt in fra biennium teneatur Ecclesia ponere extra manum immobilia sibi relicta, non iustificat hoc statutum, vt docet Speculator tit. de locato, §. num. aliqua, num. 142. vers. centesimo decimo sexto, in fin. Archidiaconus in cap. Romana, verb. consuetudine, de appellat. in 6. vbi affirmat non valere consuetudinem, vel statutum, quod Ecclesia sibi rem ex testamento relicta, teneatur alienare intra annum, vel aliud simile: pro quo allegat Canones in cap. quæ in Ecclesiarum, de constitut. & in cap. cum Laicis, de reb. Eccles. non alienand. Quinimò hanc conditionem damnauit Alexander IV. tanquam contra libertatem Ecclesiasticam in cap. 1. de immuni. Eccl. in 6. clarissimis verbis: quos ego adduxi in dist. ref. 5. cui Anonymus additionem apposuit: quod expressè esse contra libertatem Ecclesiasticam notauerunt etiam Ioan. Andreas in cap. final. num. 2. de immuni. Eccl. in 6. Abbas in c. relatum, num. 5. de testament. Ancharanus consil. 61. num. 2. & consil. 155. num. 6. cum aliis communiter: Ergo, &c.

6. Ad exemplum Regni Gallia, in quo adest ius amortizationis: Respondeo; quod Petrus Iacobus Doctor Gallus in Pract. tit. de successione Regni Francia, fol. 76. pag. 2. col. 4. in vetusta impressione, vel fol. 120. pag. 2. col. 4. in recentiori editione Lugdunensi anno 1535. vers. non igitur credans, inuehitur in Reges & Consiliarios, qui hoc amortizationis genus Clericis & Ecclesiis contra sacros Canones imponere atident, & Reges in dictam amortizationem consentientes asserit teneri eam restituere, & damna restituere in foro conscientia, in foro ciuili, & in foro Ecclesiastico, & obligari ad iudicandum contra se, vel ad constituendum aliquem iudicem, cui se subiciant. Adit Doctores Iuris Canonici, & Ciuili, & Magistros in Theologia debilitè loqui, & in scholis, & alibi conuenientibus oculis pertransire, & Consiliarios Regis expalliare timentes displicere Regi, si dicant veritatem. Respondet etiam rationibus & argumentis, quibus ius amortizationis defenditur docetque

Sup. hoc pra in Ref. 9. §. 8. Wille in Ref. 4. & c. ubi lege. etiam aliam Ref. eorum non. & infra vide doct. nam Ref. 10. quæ.

docetque esse fallacia & periculis plena, & expressè contra factos Canones; & propterea Confessores & Religiosos debere consulere Regibus, ne irritent Deum contra se in adinventionibus suis. Hæc omnia Petrus Iacobus. Caterum quidquid fuerit de tali consuetudine, & an obseruata fuerit in Regno Gallie, certum est his temporibus consuetudine ista non grauari amplius statum Ecclesiasticum per constitutiones Henrici II. Caroli IX. Henrici III. & Henrici IV. vetantes, ne Clerus bona recens quaesita extra manum suam ponat, aut pro illis amortizandis quidquam soluere compellatur: Et parlamenta illius Regni approbant acquisitiones rerum stabilium per Clerum factas, Vide Annaum Robertum lib. 2. *rerum iudicatarum*, cap. 21. Adde quod aliqui defendunt legem Amortizationis in Gallia ex ratione particulari, quam videbis apud Torrium in *Apologia pro libertate Ecclesiastica, ad Gallum Francum*, fol. 14. Antonium Bonium in *respons. ad considerationes Pauli Seruicæ*, part. 3. ad quartum argumentum, fol. 44. Paponium lib. 1. cap. 5. num. 5. & alios. Quæ quidem ratio non procedit communiter in aliis Regnis. Ergo, &c. Sed quia supra audimus Gallum contra ius amortizationis loquentem, audiamus & Hispanum; Et is erit Ioannes Beltran de Gueuara in *propugnac. libert. Ecclesiast. assert.* 1. §. 6. num. 12. vbi sic ait. Fuit & aliquando apud nos in Regno Castellæ lex amortizationis à Rege Ioanne II. lata Pintia anno 1442. scripta in libro ordinationum Regum Catholicorum l. 7. tit. 9. lib. 5. *Ordinat. Veter. Reg. Cathol.* vbi cautum erat, ne quis alienaret bona immobilia in exemptis à Regia iurisdictione: Quod si alienauerit rem immobilem, quinta pars valoris rei Regi daretur, quam imposuit super ipsis rebus; ita vt cum hoc onere transeant ad quocumque, iuxta doctrinam Bartoli in l. *rescripro*, §. 1. de mun. Quæ lex merito à Catholico, & à sapientissimo Rege, ac Domino Nostro Philippo II. (cuius animam in pace apud Deum requiescere credimus) non fuit recopilata in noua recollectione Legum nostrarum eius iussu edita; immò fuit inde sublata, ac proinde correctæ, iuxta procerum illius collectionis; in qua habemus aliam legem, quæ est l. 3. tit. 3. lib. 1. quæ prohibeat leges fieri contra libertatem Ecclesiasticam. Ita Gueuara. Vide me ipsum in *part. 4. tract. 1. resol. 57.* vbi multos alios Doctores adduco asserentes leges Amortizationis esse contra libertatem Ecclesiasticam, quibus adde Adamum Tannerum in *defens. Eccles. libert. lib. 2. c. 17. fol. 435.*

RESOL. XIX.

Continuatur responsio ad sextum argumentum? Ex p. 6. tract. 3. Resol. 11.

§. 1. AD exemplum verò Regni Portugallie, in quo Anonymus asserit similem legem adesse prohibentem bona stabilia in Ecclesias alienari posse. Respondeo, vt constar ex Regestis Innocentij II. Honorij III. Innocentij IV. Clementis IV. Gregorij X. Martini IV. & Nicolai IV. Reges Portugallie Sanctius, & Alphonus III. & Dionysius quasdam prauas consuetudines & leges contra Ecclesiasticam libertatem in eo Regno introductas moniti sunt abolere. Sed quia hoc facere distulerant, Alphonus, & Dionysius excommunicati fuerunt, & Regnum interdicto suppositum. Et tandem Rex Dionysius precibus Prælatorum Re-

gni Portugallie à Nicolao Papa I V. fuit absolutus, cum à Gregorio X. fuisset excommunicatus ad quem effectum fuit habitum publicum consistorium, in quo Regis Dionysij Oratores præstiterunt iuramentum in animam Regis de parendo mandatis Ecclesie, vt patet ex literis Nicolai IV. datis Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem X. Calendas Aprilis Pontificatus sui 11. id est, anno Domini 1290. Omnes quoque Portugallenses fuerant à vinculo, quo tenebantur soluti.

2. Scio aliquos Doctores hanc legem in dicto Regno Portugallie adhuc iustificare ex privilegio & concordato obtento à Summo Pontifice: quod si re vera extet, videant illi ad quos spectat: nam Doctissimus & Amantissimus Dominus meus Franchiscus Albici S. Officij Assessor in quodam responso firmat tale privilegium seu concordatum non extare & certè qui privilegium se dicit habere tenetur illud in authentica forma demonstrare, vt patet. ex cap. 1. de *fid. instrument.* & ex cap. porro, de *privileg.* ibi Abbas, Decius & alij, quos citat & sequitur Barbosa in *collect. tom. 2. lib. 5. tit. 3. c. 3. n. 5.* Rota Romana in vna Oscesi Canonice die 1. Decembris anno 1595. coram Pegna. & docet nouissimè Ioannes Antonius de Sauta in voto Platonis de primis instantiis, & aliis recursibus §. 1. fol. 48. col. 2. quibus adde Pelantium *tract. de immu. Eccles. disp. 3. n. 2.* vbi sic asserit: Dico esse videndum, an verè is habeat privilegium, qui dicitur habere; & ipsius esse illud ostendere, quando fiat instantia; item fuerit in vnquam derogatum. Ita ille.

3. Non desinam tamen hic adnotare, quod etiam supposita iustitia dictæ legis in Regno Portugallie adhuc aliqui asserunt licitum esse instituire Capellas & Oratoria, & Anniversaria Missarum in Ecclesiis Regularium; vnde Anastasius Germonius in *assertione libertatis Ecclesiasticæ*, cap. 7. fol. 75. sic asserit. Hac quoque lege minus obstant aliud Religiosis adinuentum est remedium, quo immobilia quacumque sint, ipsis acquiri possunt impune. Vt etenim receptum est, vniciuique priuato licere in Ecclesiis Regularium Oratoria seu Capellas instituire, vel certum Missarum anno quolibet recitandarum numerum, pro quibus verè potest bona stabilia relinquere; & hoc titulo à Regularibus & Monasteriis iuste acquirantur, & retinentur: quia cum aliter fieret, experientia compertum est huiusmodi obligationes paruo temporis intervallo euanuisse in maximum priuati mentium detrimentum. Ita Germonius loco citato.

4. * Ad exemplum Regis Odoardi, qui etiam condidit legem, ne immobilia Ecclesiis relinquerentur in Regno Angliæ. Respondeo cum Ferdinando de Bastidia in Antidoto ad considerationem Pauli Seruicæ in *resp. ad arg. 47. fol. 125.* stante iniquitate huius Regis, ipsosmet Anglos in regno seditionem excitasse cum periculo Regis, qui tandem dictam legem sustulit: & quia Codex Bastidie rarus est, ponam hic eius verba. [La legge che fece Odoardo, lo pose in estremo pericolo della sua rouina: per che questo Eccelsocagionò ne subditi vna manifesta Rebellion; onde fù forzato a suo mal grado rinouasse la legge fatta.] Vnde apparet ipsosmet Laicos cognouisse iniustitiã talis legis, quæ iram Dei contra Regnum excitare poterat. Vnde Theologi Seruicæ in *defens. cens. Paul. V. c. 7. fol. 142.* sic asserunt. [Odoardo Rè d'Inghilterra fece tale legge ma non potena farla, percid malamente la fece.] Idem etiam docet Antonius Bonius in *respons. ad considerationes Pauli Seruicæ*, p. 3. ad 10. argumentum, fol. 42.

* Sup. hoc supra in tr. 2. Ref. 14. §. 7. ad quartum à lin. 6. verif. Adde quod & in aliis verif. eius not.

* Sup. hoc supra in Ref. 9. §. vlt. in fine.